

10
ՓԱՐՍ

ԳԱՅՐԵՆԻՔ

10
ՓԱՐՍ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱՐՏՈՆԱՅԷՐ
Մ. Յ. ՄԷԼԻՔԵԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ
Մ. Կ. ՍԱՐԳՍՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պօլսոյ եւ Գաւառաց համար Զարեկան դրուշ.	60
Վեցամսեայ	30
Եռամսեայ	15
Միամսեայ Կ. Պօլսոյ համար	5

Օտար երկիրներու համար տարեկան 13 Ֆրանք. Գաւառաց համար բօստայի ծախքը բաժանորդաց վրայ է.

Les annonces sont reçues au Bureau du Journal

Նամակ, բաժնեկցի, ազգայնաբանութիւն կամ, ու եւ իցե գրու-
թիւնք պէտք է ուղղել թո. հրատարակիչին Հայրենիք Օրաթեր-
քի, Կ. Պօլսոյ Մերձան փողոց Թիւրքի Էմ. Խանի տակ Թիւ. 20.

در علیده مرجان چارشونده رشدى اقدى خانى اتصالده
۲۰ نومرولى (صارىان) مطبعهسى

Direction du journal Haïrénic A l'imprimerie M. Sarian
Rue Merdjan Ruchdi effendi Han N. 20 Constantinople

Կ. ՊՈԼԻՍ, 3 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1890

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

ԽՈՒՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԱՄԱՐՆԵՐՈՒ
ՎԱՐՃԱՐԱՆ

« Բըթի Ժուրնալ » իւր վերջին թիւերէն միոյն մէջ խուլերն և համբերն կը թելու և ուսուցանելու համար եղած ջանքերն գոհունակութեամբ կը դիտէ, և հետեւեալ կերպով կը շարունակէ իւր յօդուածն.

« Աւանանց նոր դրութեան յառաջ բերած օգուտներն թըւել անկարելի եղած է. Շատ հեռու չէ այն ժամանակն յորում պիտի ըսենք ազատութեն թէ՛ կոյրերն պիտի տեսնեն, խուլերն պիտի լսեն, բայց առ այժմ ընդհանրապէս ընդունուած է թէ համբերն սկսած են խօսիլ իրենց յատուկ անկեղծութեամբ. Եթեւա՞ծաղիւն կը շարունակէ իւր դրութիւնն և Ֆրանսայի մէջ այս նպատակաւ բացուած վարժարաններու ներքին և արտաքին վիճակին վրայ ընդարձակօրէն խօսել վերջ կը յարէ թէ՛ « վարժարանին ուսումնական ընթացքը ութը տարի է եւ նոյն իսկ վերջին քըննութեանց միջոցին աշակերտներէ երեքն յաջողած են կատարեալ գոհացուցիչ պատասխաններ տալ իրենց ուղղեալ հարցմանց, բայց հետաքրքրական եւ ամենակարեւորն է անշուշտ գիտնալ թէ՛ համբերն և խուլներն ինչպէս կարելի է խօսեցնել եւ թէ՛ ինչպէս կարելի է զանոնք համոզել որ և է խնդրոյ մը վերայ.

« Պէտք է գիտնալ թէ որ և է մէկը խուլ և համբ չը ծնիւր միանգամայն, այլ միայն խուլ. եւ

այս վիճակն իրենց ձայնն ու լեզուն տակաւ առ տակաւ գործածութենէ դադարեցնելու պատճառ կը լրջայ և ասոր կը յաջորդէ խուլութեան և համբութեան վիճակըն.

Այսպիսի տղայք նախ շնչառութեան կը վարժին և ապա ձեռքի հեռաւորութեամբ ճրագ մը մարելու չափ շունչի զորաւորութիւնը կը տրուի որ նորա ձայնական կարողութիւնն ունենան կը յայտնէ.

Ուսուցիչը նոյնպէս աշակերտաց տեսութեան փորձերուն համար, իրենց որ եւ է շարժման ուշադիր ըլլալու կը պարտաւորիմ, եթէ ուսուցիչն ոտքի կամ ձեռքի շարժում մ'ընէ, աշակերտք կը պարտաւորին նոյնն կրկնել եւ սոյն փորձերն հետզհետէ կը դժուարանան.

Հետզհետէ աշակերտք խօսելու սկզբնական փորձերու կըսկսին և նախ հիգել կը տրուի իրենց ընտանի բառեր և հետզհետէ խօսքերու վարժութիւն. Այս դրութիւնը իւր օգտակար արդիւնքն ցոյց տուած է եւ զարմանալի է տեսնել թէ բնական կարեւոր պակասութիւններ ունեցող աշակերտներէ ոմանք կը խօսին նոյն իսկ օտար լեզուաւ.

Վարժարանին ներքին կարգապահութիւնը թմրուկով կ'ազդարարուի. որ և է հրահանգ մը իրենց ուշադրութենէն չ'վերապիլ և թմրուկի ձայն մը կ'աւող է զիրենք իրենց քունէն արթնցնել, ասոր հակառակ վարուողներն մինչեւ իսկ կը պատուարին.

Խուլերու և համբերու ուսուցման նոր եղանակներ կ'առաջարկուին և այս մասին եղած աշխատութիւնք ուրախութեամբ կը դիտուին ասեւն կողմէ.

Անգղիական լրագիրք մեծ գոհունակութիւն կը յայտնեն Պուլկարական ընտրութեանց արդեան վրայ. Տէյլի Բրոնիքըզ դիտել կուտայ միանգամայն թէ Ռուսիա ամբողջով կերպով չպիտի շարունակէ իւր բռնած քաղաքականութիւնն ընդդէմ իշխանապետութեան. Սթանտարտ կը հաստատէ այն ուրախութիւնն որ կը տիրէ ի վիէննա Պ. Սթամպուլօֆի կառավարութեան ըստացած յաջողութեան ներկատմամբ. Անգղիական թերթն չը մոռնար միւսնոյն ժամանակ ուշադրութիւն հրաւիրել սա իրողութեան վրայ թէ այս վայրկեանիս 150,000 Ռուսական զօրք պատրաստուած են ռազմափորձեր կատարելու Աւստրիոյ սահմանադիւին մօտ.

Աթէնքի լրագիրք կը պատմեն թէ, Ֆրէտէրիք կայսրուհին և Երկիրո թագաւորն Յունաստանէ վերադարձին մեծ վտանգէ մը ազատած են Ֆալէր-Աթէնք երկաթուղոյ գծին վրայ. Յատուկ կառախումբ մը պատրաստուած էր և Ֆրէտէրիք կայսրուհին անդ նստած էր թագաւորէն առաջ. կառախումբն յանկարծ կանգ առաւ, խանգարման նշանը տրուեցաւ եւ թագաւորն անմիջապէս վակոնէն դուրս ցատկեց և սոսկումով տեսաւ թէ վերէն ուրիշ կառախումբ մը կուգար իրենց վրայ. պաշտօնէից անհոգութիւնն աղէտ մը պիտի պատճառէր, որմէ մեծ դժուարութեամբ եւ մեքենավարին աշխրջութեան շընորհիւ կարելի եղած է աղափիլ. Յունաստանի թագաւորն մոեւրմութեամբ սեղմեց համեստ գործաւորին ձեռքն և Աթէնք վերադարձին մեծկակ պարգեւ մը զբեց անոր.

Ռուսական ռազմափորձերն որք սկսած են ի վոյհենիա Աւստրո-Հունգարական զինուորական աշխարհին հետաքրքրութիւնը կը շարժէ, և որովհետեւ օտար զինուորական կցորդներ կայ չեն գտնուիր այս փորձերուն, այս հետաքրքրութիւնն անուղղակի միջոցներով միայն կրնայ գոհացուիլ.

Ռազմափորձերուն յատակագիծն կը ցուցնէ թէ Աւստրո-Հունգարական բանակ մը ի Ռուսիա թափանցած է, և կըրցած է բաւական յառաջանալ ի վոյհենիա. նախ և յառաջ Ռուսական բանակը կը նահանջէ, բայց Սեպտեմբեր 8ին պաշտպանողականէ կանցնի յարձակողականի. Սեպտեմբեր 8էն մինչեւ 12 ամեն օր պատերազմ մղուած է. նոյն օրը Ռուսական բանակը կը զարնէ Աւստրիական զօրքերն և զանոնք սահմանադիւին անդին կը նետէ.

Զօր. Կուրքօ կը հրամայէ այն զօրաց որք Աւստրո-Հունգարական բանակը կը ձեւացնեն. Զօր. Տրակօմիրօֆ Ռուսաց գլուխն անցած է. երկու բանակներու զօրաց թիւն է 60,000.

Սեպտեմբեր 10 թուականաւ Մատրիտէ կը գրեն թէ չըջակայ դաւառաց մէջ 40 հոգի հնտախտէ բռնուելով 22 հոգի մեռած են.

Ռուսական կառավարութիւնը հնտախտի պատճառաւ որոշած է անցադիր չտալ, Պարսկաստան կամ Ասիական դաւառներն դադող Կովկասցիներուն.

Պելկրատէն սեպտ. 11 թուականաւ կը հերքեն Բէշթէր Լոյտ և Աւստրիոյ-Հունգարիոյ լրագրաց մեծագոյն մասին տուած այն լուրը թէ ելմական նախա-

բար Պ. Վուխչ, Բարեգեան դրամատերաց խմբի մը պիտի դիմէ, Սերպիական պարտուց միացման համար նոր փոխառութիւն մը կնքելու նպատակաւ:

—Անդրիական նաւատորմն Միլոս կղզին դացել է ուր 3-4 օր կենալէ յետոյ կրետէ պիտի ելլայ ուր պիտի մնայ մէկ քանի օր:

—Պելկրատի մէջ նոր դրքոյկ մը հրատարակուած է «Սերպիոյ նոր գերեզման փորողները» անուամբ. կրսուի թէ սոյն դրքոյկը գրած է Բելլաթիզ աւագ սարկաւագն՝ որ կամքաստանէ ՂՄիլան թագաւոր թէ Պ. Կարաշանինի լաւաճիմական կուսակցութեան հետ և գործակցութեամբ Աւստրիոյ, կաշխատի տապալել ներկայ կառավարութիւնը, զահր վերստին ձեռք անցնելու և զՍերպիա Աւստրիոյ յանձնելու համար. հեղինակը յանուանէ կը յիշէ բոլոր մատնիչները և կապառնայ անոնց հասարակութեան արդարութեամբ:

—Կէս պաշտօնական Բօրէսբօնտանս Վիլհէլմ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Վիլհէլմ Բ. Վիլհէմ պիտի հասնի հոկտ. 2ին. Ն. Վեհափառութիւն պիտի այցելէ երկրագործական և անտառական արուեստահանդէսն. Փրանսուա Ժօզէֆ կայսր հացկերոյթ մը պիտի տայ Հօֆպուրկի մէջ. Սթրիոյ որսորդութիւնք ի Վիլհէմայցելութիւնէ յետոյ տեղի պիտի ունենան:

—Փարիզ 13 Սեպտ. Լրագիրը ոմանք կը ծանուցանեն թէ Պուլանթէականաց նկատմամբ երեւան ելած բազմաթիւ գաղանկաց վրայ, երեսփոխանական ժողովն պիտի խորհրդակցի թէ Պուլանթէականաց և արքայականաց խռովայող ընթացքը քննելու համար ծերակոյտի ժողովն իրենէ գերագոյն ատեան պիտի գումարի թէ ոչ:

Պատեհական և արմատական կուսակցութեանց վերաբերող երեսփոխանաց մեծագոյն մասն որոշած են առաջարկել երեսփոխանական ժողովոյ մէջ, որ այս խնդրոյ մասին խորհրդակցութիւնք կատարուին:

Հաւանական է որ պատեհականք այս խնդրին օգուտ քաղելով, պիտի քննադատեն Պ. տը Ֆրէսինէի և Պ. Ֆրօքէի ընթացքն ընդդէմ Պուլանթէականաց:

—Վիլհէմ 13 Սեպտ.—Թաղապետական ժողովն որոշած է մեծ չքով ընդունիլ Վիլհէլմ կայսրն՝ որ Սեպտ. 30ին աստ պիտի հասնի:

—Գոյնիւր 13 Սեպտ.—Սոփիայէն առնուած ստոյգ տեղեկութեանց նայելով Լէֆթէնպէրկի դուքան ևս Կ. Պօլիս պիտի երթայ Ռուսիոյ դահաժառանգին հետ, որ այցելութիւն պիտի տայ Վեհ. Սուլթանին:

—Բեդրսպուրկ 13 Սեպտ.—Նովիէ Վրէժիա լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Ռուսիոյ արտաքին քաղաքականութիւնն որեւէ փոփոխութիւն չպիտի կրէ և թէ Ռուսիա պիտի յարգէ դաշնագրոց տրամադրութիւններն:

—Լիզպօն 13 Սեպտ.—Թագաւորը բոլորովին ապաքինած ըլլալով, անկողնէն ելաւ և երկուշաբթի օրը ներկայ գտնուեցաւ Նախարարաց ժողովոյն:

—Մատրիտէ Սեպտ. 13 թըւականաւ կը հեռագրեն թէ, Սեպտ 10ին Սպանիոյ վեց նահանգաց մէջ հնտախաի 40 դէպք և 22 մահ պատահած է:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Հայոց եւ Յունաց Պատրիարքարաններու եկեղեցական առանձնաշնորհմանց խնդիրները քննելու պաշտօնով կարգեալ Յանձնաժողովն, Շաբաթ օրն իւր երրորդ նիստն գումարեց ընդ նախագահութեամբ դատական գործոց Վսեմ. Նախարարին:

Յանձնաժողովոյ սոյն նստին մէջ կարդացուեցան Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հօր. Դատական գործոց Նախարարութեան զրկած վերջին քիզքիքն եւ Համագումար ժողովոյ տեղեկագիրն որոց վրայ խորհրդակցութիւնք տեղի ունեցան:

Ժողովոյն սոյն նստին վերջ, Արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդակցան Վսեմ. Յարութիւն փաշա Բարձր. Մեծ Նախարարին հետ տեսակցութիւն մը ունեցաւ:

Ազգ. Պատրիարքարանի գործակատար Արքայապետ Էֆէնտի Ֆրէսինէան, Շաբաթ օրը Դատական գործոց Նախարարութեան յանձնեց Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարագիրն:

Ն. Ամենապատուութեան հրաժարագիրն նոյն օր մատուցուեցաւ Բարձր. Մեծ Նախարարին:

Ըստ հրաւերի Պատրիարքական Գեր. Փոխանորդ Ս. Հօր. Կրօնական եւ Բաղաքական ժողովոց անդամք այսօր ժամը 4 ին Խառն նիստ պիտի գումարեն ի Պատրիարքարան:

Ժողովն իւր այս առաջին նստին մէջ գլխաւորապէս պիտի զրաղի Ամեն Ս. Պատրիարք Հօր ինչպէս նաեւ Կրօնական եւ Բաղաքական ժողովոց անդամպետներու հրաժարման խնդրով:

Ազգային ժողովոյ Դիւանն եւս հրաւիրեալ է սոյն նստին:

Կը լսեմք թէ երէկ Մայրաքաղաքիս Եկեղեցեաց մեծագոյն մասին մէջ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր անուան յիշատակութիւնը տեղի ունեցած չէ:

Արփիար Էֆէնտի Արփիարեան Շաբաթ առաւ Աւստրիական շոգեհաւով ուղեւորեցաւ ի Տիֆլիս Պաթումի ճամբով, ուր մէկ ամսոյ չափ մնալէ յետոյ աստ պիտի վերադառնայ:

Հետեւեալ յօդուածին հրատարակութիւնը խնդրուած է մեղմէ: ԲԱՆՈՒԱՅ ՔԱՂՅՐԱՀԱՅԵԱՑ ՎԱՆՔՆ

Նախորդ շաբաթ օր «Փոռնջ» լրագրի մէջ հրատարակեալ էր նամակ մը Բալուայ քաղցրահայեաց վանքի նկատմամբ, որոյ վերայ մենք ալ Պ. Վահանի գաղափարն ունիմք և այնպէս կը ծանչեմք: Սաոյդ է որ, քառորդ դար առաջ յիշեալ վանքն իւր նմանեաց մէջ առաջինը կրնար համարուէր թէ՛ հարստութեամբ և թէ՛ իւր ամուր կերտութեամբ, որով մեծ հռչակ դրած էր ուրեք ուրեք հաւատացեալ հայ սրտերու մէջ: Բայց դժբաղդաբար անկէ ի վեր ըսկած է անտանելի թշուառութեանց հանդիպել չահամու, փառամու... առաջնորդաց ձեռամբ:

Վանքին յետադիմութիւնը Տիրանակերտցի վախճանեալ Տ. Մկրտիչ վարդապետին օրով կ'ըսկըսի, ուստի անկիւ եղաւ պատճառ կործանման՝ որով իւր յաջորդք իրեն հետեւեցան: Այդ չահամու վարդապետը վանուց պրն ձեղէն կաթասեաց և անասնոց մէկ մասը կը ծախէ եղեր արտերն անմշակ կը թողու ևս լին: Արդ՝ իւր յաջորդք չաշխատեցան վերստին անոր նախկին փայլը տալու, միայն Ոսկեան վարդապետ երբ կը տեսնէ այդ աղետները՝ կ'աշնոյ և Ս. Շարապետի կողմերը դ'մելով ազգասէր աղգայնացմէ բուական անասուն կ'հաւաքէ և հոգադործութիւնը հաստատելով կ'սկսի արտերն մշակել տալ, սակայն այդ ձեռնարկ առաջուան պէս նպաստաւոր չը լինիր Վանուց, որովհետեւ մեծ աշխատութիւն պէտք էր զան բարեկարգելու, ուստի այդ ևս երեսի վրայ մնաց եւ հետզհետէ վանքին աղետները բազմացան:

Գալով Տիֆլիսեանի՝ որ չորս տարի առաջ Բալուայ վիճակին առաջնորդ ընտրուեցաւ բացարձակապէս պատիւ մը հանդիսացաւ թէ՛ Վանուց և թէ՛ ժողովրդեան: Առաջին անգամ երբ Բալու մուտ իրեն նպատակ ընտրեց Վանքին նորոգութիւնը և մի քանի դիւղերու պարտէզներէն փայտեր կտրել տուաւ, ժողովուրդն առանց դժկամակելու սիրով ընդունեց: Անցաւ բաւական ժամանակ փայտերուն մէկ մասը վանքը տանել տուաւ և մէկ մասն ալ կը մնար պարտէզներուն մէջ, Վանքը նորոգել չը տալէն վերջ սաչափ ալ վնասեց մեր ազգայնոց: Անկից ի վեր սկսած էր փառասիրութեամբ և չահամու լութեամբ զբաղել, վիճակին գոյացեալ պիղիքները և ուխտաւորաց լուծման անյագաբար կանցունէր իւր կոկորդն, ձիերու, ջորիներու, փոքրաւորներու թիւըն կը կրկնէր: Պատկի արածեալք իր տալու համար անգթաբար

կը կորզէր գիւղացւոյն դրամը այս պատճառաւ ձմեռը առաջնորդարանն սեղանաւորի սենեակը դարցունէր:

Անցեալ ուրբաթ օր լրագրաց մէջ կարդացինք որ, Տիֆլիսեան իւր հրաժարականը զրկած է Պատրիարքարան և ընդունուած է, ուստի մեծ ուխտութիւն պատճառեց համայն Բալուցւոյն:

Արդ, կը դիմենք ի Պատրիարքարան և կ'աղերսեմք որպէս զի նախ քննիչ մը զրկէ ի Բալու և վիճակէն տեղեկութիւն ստանալէն վերջ, ըստ արժանւոյն Առաջնորդի ընտրելեաց ցան զրկէ:

Կ. Պօլիս 30 Օգոստ. 1889

ՄՈՒՍԱ ՊԵՅԻ ԱՆՁՆԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆԸ

Պրուսայի գաւառական լրագրոյն մէջ կը կարդամք հետեւեալը:

«Փուրդ պէյերէն Բաղէշը Մուսա պէյ» որ ի գործ դրած չարագործութեան համար ասկի լաւալ Կ. Պօլիս կոչուած և դատի ենթարկուած էր, անցեալ ները չար դիտաւորութեամբ Պօլիսէն փախած էր իւր հարեւրին երթալու համար:

«Տեղւոյս կուսակալութեան կողմէ ըստ հրամանի Վեհ. Կայսեր, խուզարկութիւններ կատարելու և յիշեալ ուր տեսնուած ձեռքարկելու համար» որ զած հրամաններն ու հրահանգները տրուած էր գաւառական կառավարչներու, գաւառական փոխ-կառավարչներու և ոստիկանական պաշտօնէից և յիշեալ հալածելու համար լիազօր իր խանութիւն տրուած էր դաւառաց լիապուր աղաւթներու որք ամեն կողմ ծածուկ և յայտնի խուզարկութիւններ և քննութիւններ կը կատարէին նշնդհատ:

«Քէօթահիոյ ոստիկանաց հաշարապետ (Թապուր աղասը) Թիք պէյ և Էսկիչէհի ոստիկանութեան պաշտօնեալ Շէվդը և փէնտի որ այս գործին համախօսեցին գացած էին՝ այս տեղւոյն փոխ-կառավարչին հետ հեռագիր մը ուղղած են (Պրուսայի) կուսակալութեան որ կաւետեն թէ յիշեալ Մուսա պէյ չորհիւ Վեհ. Սուլթանի ձեռնառնուած միջոցներու աղդեցութեամբ հասկնալով որ չպիտի կրենայ օձիքն աղատել, հնազաղութիւն յայտնած է կայսերական կառավարութեան:

Եիշեալ գաւառական լրագրոյն խանուն հանրութեան գոհունակութիւն կը յայտնէ յիշեալ Մուսա պէյի ողջամբ և առան որեւէ միջադէպի ձերբակալուելուն համար, և գովելու տիւք կը յիշէ կուսակալութեան

Եսկիչէհիբի փոխ-կառավարի չին իշխալ թապուր աղասիին եւ ոստիկանութեան պաշտօնէին ջանքերն:

Այս աւուր «Մապազ» կը ծանուցանէ թէ Մուսա պէյ երէկ մայրաքաղաքս բերուած է ընդհանրութեամբ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒԻՆԵՐ

Բաղեջի Պուլանըգ գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ վարժուի գայմագամ Հաշիմ պէյ:

Բաղեջի վարժու գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ, Պուլանըգի գայմագամ Իսմայիլ պէյ:

Օտար ապրանքաց Մաքսատան տնօրէն անուանեցաւ Պաղտատի մաքսային տնօրէն Հագգըր էֆ:

Անդրիանուպօլսոյ մաքսային տնօրէն անուանեցաւ մայրաքաղաքի օտար ապրանքաց մաքսատան տնօրէն Պէհնէա պէյ:

Պաղտատի մաքսային տնօրէն անուանեցաւ Իսկէնտէրունի մաքսային տնօրէն Մէհմէտ պէյ:

Իսկէնտէրունի մաքսային տնօրէն անուանեցաւ Էտիքէնի մաքսային տնօրէն Բահմի էֆ:

Ատաղձի մաքսատան տնօրէն անուանեցաւ մաքսատան Ժողովոյ անդամներէն Հասան Քեաշիմ էֆ:

Մաքսային Ժողովոյ անդամ անուանեցաւ Ատաղձի մաքսատան տնօրէն Րիզա պէյ:

Գոսովայի նախնական դատարանի պատժական ծիւղին նախագահ անուանեցաւ Բրէշլինայի ընդհ. գատախաղի օգնական Թալաթ էֆէնի: Որուն յաջորդեց իրաւագիտական վարժարանի չընթանաւոր Եագուպ Նազիմ էֆէնի:

Սանիյէ Միւթէմայիլի աստիճան տրուեցաւ, Սպարապետութեան Դրան պիտոյք հայթայթող Սիմօնաքի էֆ. Ի:

Գ. Կարգի Մէհմէտի պատուանշան տրուեցաւ Կայս. Բ. զօրաբանակի արմտիք հայթայթող վաճառական Եագուպ էֆ. Ի:

Շարաթ օրն Գերմանական, Անգլիական և Աւստրիական դեսպանատանց Ա. Թարգմանք Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցան Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ:

Նոյն օրն Սպանիական և գարատաղի դեսպանատանց գործակաւորք Բ. Դուռը երթալով արտաքին գործոց վստ. նախարարին հետ տեսակցութիւն մը ունեցան:

Էնվարը Շարգիյէ լրագրոյն մէջ կը կարպամբ թէ անցեալներէն, հետեւակ զօրաց վաշտ մը շրջուած է Խոնուի և Ալաշկեր-

տի կողմերն և տեղւոյն բարեկարգութիւնն ու հասարակութեան անդորրութիւնն ևս առաւել հաստատուած է, ըստ բաղձանաց վեհ. Սուլթանին:

Խաղաղութի գաւառական լրագրոյն մէջ կը կարգամբ թէ Արապիկի Րէտիֆ զօրաց վաշտը կուսակալութեան կեդրոնն հասեր և անտի Բաղէշ գնացեր է:

Այն աւազակներն որք առեւանգած էին Սիւլիբի Բաբալը ագարակին տնօրէն Ահմէտ էֆէնիտին, անցեալ հինգշաբթի օր ազատ արձակեր են 3,000 ոսկի փրկանք առնելով:

Ահմէտ էֆ. ուղղակի Չորու գացեր է, ուրկից մայրաքաղաքս պիտի գայ:

Սոյն աւազակաց խումբն 7 հոգիէ կը բաղկանայ և իրենց պետն է Յունական բանակէ վըռնտուած Անասթաս գարտաւանուն նախկին հազարապետ մը:

Ագրիանապօլսոյ կուսակալութիւնն, պէտք եղած միջոցներն ձեռք առած է իշխալ աւազակները ձերբակալելու համար:

Բրէշլինայի Սերպիական հիւպատոս Պ. Մարինքովիչի ըստպանութեան առթիւ ձերբակալեալ անձանց գատախաղի վերջացած է. ամբաստանեալներէն Իպրահիմ անուն անձն նոյն սպանութիւնը կանխամտածութեամբ գործադրած ինքնին հաստատուելով մահուան դատապարտուած է և իւր 3 ընկերներն չլիւսակապ աշխատութեան:

Երէկ մայրաքաղաքս հասած պաշտօնական հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ ուրբաթ օր Հալէպի Թաղերէն միոյն մէջ յանկարծ հնաւիտ ծագելով 15 հոգի վարակուեց և ինն մեռեր են կիւակի զիշիւր. նոյնպէս Հալէպի շրջակայից մէջ օգոստ. 21էն մինչև 27 հինգ հոգի մեռեր են իշխալ արտէն:

Կայս. կառավարութիւնն ազդու միջոցներ ձեռք առած է այն կողմերն եւս հետախօսի ծաւալումն արգելելու համար:

Էնկիւրիի շրջակայներն գրուող աւազակներն ձերբակալելու համար նահանգին կուսակալ Ապէտին Փաշա անձամբ պտոյտի ելած էր:

Սթանպուլ կը լսէ թէ հայածեալ աւազակներէ մին Պրուսա փախած ըլլալով Եէնի Շէհիբի մէջ ձիւն կիյնայ և կը վնասուի ու տեղական իշխանութեան կողմանէ անմիջապէս ձերբակալուելով Պօլիս կը շրջուի:

Ծովային առևտրական դատարանը պաշտօնապէս ծանուցած է առևտրական սենեկին թէ ի Մահմուտ փաշա, 34 թիւ խանութը վաճառական վիթալ-Լէվի փետրվար 10էն սկսեալ սընանկութիւն հրատարակած է:

«Թարիք» զրամին նայե-

լով Իսկիւտարի կառավարի Պահրի փաշա երէկ Պրուսա պիտի ուղեւորեր:

Գասըմփաշայի Պէօրէքճի Օսման անուն անձ մը ընտանեկան անհամաձայնութեան պատճառաւ ինքզինքն միջոցով թունուորեց: Թէպէտ թունաւորեալն անմիջապէս հիւանդանոց փոխադրուեցաւ բայց նոյն գիշերն մեռաւ:

Սերանիկի հրկիզեալներէն մեծ մաս մը աւակալին վրաներու ներքին կը գտնուին և յառաջակալ ձեռն խտուրթեանց դէմ անպատասպար կը մնան:

Հրկիզելոց ինպատոց ցարդ 8000 ոսկիէ աւելի հանգանակուած է, մինչդեռ իւր մը աղքատաց առժամանակեայ պատասպարաններ (պարաքաներ) շինելու համար, հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան երկրաչափին հաստատած է որ 20,000 ոսկւոյ անհրաժեշտ պէտք մը կայ:

Առ այժմ քաղաքէն դուրս 400 ի չափ քարուկիր պարագաներ պիտի շինուին յանձնաժողովոյ մը միջոցաւ որ արդէն բախած է կարօտ հրկիզելոց օժանդակել և ամեն օր 10,000 ի չափ հաց կը բաշխէ աղքատաց:

Սէլանիկի Աւստրիական հիւպատոսն 1500 և Ֆռանսական ու Իտալական հիւպատոսներն 1000 ական ֆռանք տուած են ի նըպատոք դժբաղդ հրկիզելոց:

Եողղասի ողողմանց նկատմամբ հնապէսէ ցաւալի լուրեր կը հասնին:

Եողղասն այժմ 50,000 ոսկւոյ նիւթականի և 372 ի չափ մարդոց դառնակակիծ կորուստ մ'ունի, որոնցմէ 327ը իսլամ Յօր Հայ և 5 ըթիւն են: Ոչողմանց զոհ գացող Հայ — Հռովմէականաց առաջնորդին դիակն չորս օր վերջն գտնուեց և թաղուեց է:

Յակոբ անուն ներկարար մը անցեալ օր Մահմուտ Փաշայի պանդոկներէ միոյն վերնայարկէն փողոց ինչալով ծանրապէս վիրաւորեցաւ:

Իտալացի նշանաւոր բժիշկ Տօքթ. Սէմօլա ուրբաթ գիշեր Բերայի սիլլօղոսին մէջ բժշկական բանախօսութիւն մը արտասանեց բացատրելով սուղղապահութեան ունեցած ազդեցութիւնը հիւանդութեանց վրայ: Սրահը գրաւած էին երեւելի բժիշկներ և բարձրատիճան անձնաւորութիւններ որոց մէջ կը նշմարուէին նաև Ամերիկեան, Յունական և Սերպիական դեսպաններն:

Առողջապահական Ժողովոյ որոշմամբ, Նիգօլէֆէ և Թալանէ եկող շոգեխաւներու մէջ գտնուողներն բժշկական քննութեանմը պիտի ենթարկուին:

Սոյն որոշումը օգոստոս 30 էն

սկսեալ գործադրութեան դրուած է:

Մարքըքէօյի կառավարարական պաշտօնատունը առժամապէս մասնաւոր յաշի մը փոխադրուած է, պաշտօնատան շէնքին հնութեան պատճառաւ:

Պալքէսէրի մէջ չոր նուազութիւն զգացուելով, չըջակայները գտնուող գետ մը աւանին մէջ հոսեցնելու համար աշխատութիւնք սկսած են:

Երէկ Ադրինապօլիս շըրկուեցան 540 նոր զինւորներ:

Լօնտօնի Տէյլի Նիւզլըրագրոյն ի Թուրքիա մուտքն արդիւնեցաւ:

Վեհ. Սուլթանին հրամայած է նոր թնդանօթներ յանձնարարարել Գերմանիոյ դըրուրի թնդանօթարանին:

Պարթնի մէջ երէք սոքով փողոցի շուն մը ծներ է, որ ամենայն դիւրութեամբ կը քայլէ հակառակ իւր ոտքերէ միոյն պակասութեան:

Օսմ. Կայս. Պանդայի արժեթղթերն ի մօտոյ Պերլինի սակարանին մէջ եւս պիտի ընդունուին: Պերլինի սակարանն ընդունած է արդէն 100ին 4 տոկոսաւոր օսմ. նոր արժեթղթերն:

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼԻՔ

ԿԱՆԹԵՂ ՄԸ ԳԼԽՈՒՆ ՄԵՋ

Ֆրանքֆորթէն տօքթ. Վօհսըն, արտաճանաչութիւնը (diagnostic) կամ ունէ վէրք մը որոշելու համար խիստ շահագրգիռ միջոց մը ի գործ դրած է:

Գործողութիւնը կը կատարէ հրաշէկ սպիտակութեամբ լոյս տուող փոքրիկ կանթեղի մը միջոցաւ, և այնպիսի ճարտար եղանակաւ մը շինուած է որ երբ արտաճէտը բերանը բանալով, ներս դրուի կանթեղը, և ակունները սեղմէ, յանկարծ գլխուն ներսի կողմը բոլորովին կը լուսաւորի:

Եթէ քննութիւնը մէկ վայրկեանէ աւելի տևէ, կանթեղը կրկին ապակիներով կը ծածկէ, և եթէ բերնին մէջ տաքութիւնը անտանելի ըլլայ, շուր կը սըրըսկեն:

Լուսաւորութեան արդիւնքը հիանալի է վերջապէս:

Մորթին սէշտեղ, գլխուն ոսկորները բոլորովին կարմրեցած կերակին, աչաց բերբեր և քթին ծակերը, նոյնպէս և բերնին առատաղը թափանցիկ են կարծես:

Ահա այս եղանակաւ, փորձառու բժշկին քննութիւնը ցոյց կուտան թէ այս գործարաններէն ո՞րը ամենափոքր վնաս մը կրած է:

Հէլիոլոյտի Գերմանացի առաջին զինուորը:

Էվինինկ Սթանդատ լրագրիւրը կը պատմէ թէ Կիլեօմ Բ. այն պահուն որ Հիւլիոյանտի պիտի տիրէ, միևնոյն օր անդին խեղճ ձկնորսի մը կինը գաւակ մը պիտի ունենայ որ, Ենգլի-Գերմանական դաշնադրութենէ մը վերջ Հիւլիոյանտի գերման բազին առաջին զինուորադրեալը պիտի ըլլայ: Մասնախուժ մը

կազմուած է այժմէն բաժանորդագրին հաւաքելու համար ի նըպաստ գերմանացի փոքրիկ զինուորագրեալի ծնողաց:

Վերջերս Խոտլիոյ մէջ յիշատակարաններ գտած են Սէն-Միշէլի հողաբլուրներուն տակ, ուր պիտի թաղէին ժէնի գուքսերէն մին: Գտնուած իրերն են. թանկագին քարերով զարդարուած գլխարկ մը, և անտուկներով լեցուն 75 միլիօնի արծողութեամբ գրամ կտրուած ոսկի:

Դուքսին ժառանգորդները կառավարութենէն հրաման ստացած են հարկ եղած խուզարկութիւնները կատարելու համար: Սակայն գեղարուեստից նախարարութիւնը կը պահանջէ որ գեղարուեստի վերաբերեալ ամեն իրեր իրենք ստանան: Նոյնպէս պատերազմական գործոց նախարարութիւնը, գրտնուած բոլոր զէնքերը և վերջապէս ելեւմտական նախարարութիւնն ալ գտնուած ոսկիներուն հարկերին ութունը կը պահանջէ:

Հակառակ այսքան պահանջողներու, կրօն թէ, ժառանգորդք ոկսած են փորել արդէն:

Վիճակագրող մը, որ անշուտ պարտաւ ժամանակ շատ ունի եղեր, հաշիւ ըրեր է թէ յ'անգլիո, Լանքասթրի կոմսութեան մէջ գտնուած բազմաթիւ մանարաններն այնչափ նշանաւոր քանակութեամբ թել կը գործեն, որոց մէկ օրուան մէջ արտադրածը իրար միացնելով, կարելի պիտի ըլլայ եղեր երկրագլոյնը շրջանը չափել 7000 անգամ: Բարեմիտ վիճակագրողը

մեկամաղձութեամբ կը յարէ թէ: Եթէ երկրիս ամենէն մօտ աստղին հասնելու համար երկար թել մը շինել ուղուի, Լանքասթրի կոմսութեան գործարանները 400 տարի բանեցնել պէտք պիտի ըլլայ, առանց վայրկեան մ'իսկ աշխատութիւնը ընդմիջելու:

ՅՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵՁՈՒ

Ա. ՏԱՐԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քերական—Հեգարան—Ընթերցարան
Թարգմանութիւն (փոխադարձ) —
Քերականութիւն—Սերտ ի բերան—
Բայ—Բառագիտութիւն—Ուղղագրութիւն:

Երկարութեամբ

Մ. Գ. ԽՈՐԹՈՒՄՅԱՆ

Ուսուցիչ Յրանդեմ, Թարգմանիչ
Երկարութեամբ

Սկսած մի գործ՝ երկար տարիներ փորձուելէ յետոյ ի լոյս ընծայուած գերծ ճարտարահրնար մակդիրներէ, իւր տեսակին մէջ, միակ որ կը տարբերի աւանդման ոճով, նիւթոց ընտրութեամբ ու աստիճանաւորմամբ:

Պէտք չը թողուր այս ուրիշ որեւէ դասագրքի, կարգաւ ու խօսիլ սովորելու համար:

Պատուելիք այլ եւս պատճառ պիտի չունենան գանգատելու իրենց աշակերտաց ըմբռնումէն և պիտի չը գտնուի ուսանող մը որ ետ մնայ իւր դասէն:

Ահաւասիկ նոր և անման ըստելու արժանաւորութիւն ունեցող դասագիրք մը, որ կը վաճառի Մարգարեան գրատունը և ամեն գրավաճառաց քով ի գին 4 դահեկան:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՍԻՄՈՆ ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ

ՀՅՈՒՄԱՆԻՏՈՅ

Ընտիր գրուածոց Ազգային և օտար Մատենադրոց արձակ եւ ուսանաւոր

Ամեն ընտիր գործ՝ իր կեղծը շուտով կունենայ:

Սիմոն էֆէնտիի գործին ալ կեղծն ելած է կըտուի և այս պատիւ մ'է անշուշտ հեղինակին եթէ ոչ չափ մը:

Սիմոն էֆէնտիի հաւաքածոյն երկու մասերէ կը բաղկանայ, Առաջին մասը կը բովանդակէ զիւրին և ամբողջ հատուածներ, պատմական, նկարագրական գրուածներ, առակներ ևլն: Գինն է 3 դահեկան:

Իսկ Բ. մասին որ առաջինոյն կրկինն է ու մեծագիր, կը պարունակէ մեծ մասամբ անտիպ գրուածներ, գրագիտական գրականութիւններ, 35 Հայ հեղինակաց հակիրճ կենսագրութիւններ, առածներ, բարոյական իմաստներ, բառագիտական ծանօթութիւններ, ևլն: Գին 7 ու կէս դահեկան:

Կը վաճառի Մարգարեան գրատունը և ամեն Հայ գրավաճառաց քով:

ԲԱՐՍԵՂ Ե. ԷՆՔՍԻԴՅԱՆ

ՑԱՆԵՐՔ ՄԱՅՐՈՆԻ ԼԵՁՈՒ

Ա. Ե. Բ. ՑԱՐԻ

Մանկավարժական նորագոյն մէթոտով պատրաստուած ընտիր գործ մ'է, ուր աշակերտն այրուբենէն վերջ, պիտի ուսանի զաղափարներ կազմել եւ խօսակցիլ: Իսկ Բ. մասն կը պարունակէ իւրաքանչիւր դասերու բառերն, հարցումներ, հրահանգներ, շարագրութեան վարժութիւններ, քերականական ինչ ինչ պարզ տեղեկութիւնք, ուղագրութեան եւ գիտութեան

վերաբերեալ գիտելիք, հանրուկք, առածք, բարոյական պատմութիւններ, եւ գրավաճառութեան ձեռագիր՝ օրինաներ:

Առաջին հատորին գինն է Բ. հատորինն է 3 շրուշի ծախուի բոլոր գրավաճառաց քով, կեդրոնատեղին է Գալաթեան գրատունն:

ՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

Երկարագիրներ

ՑԱԼՕԷՄԻ ԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

Աղխատախրեաց

ՎԱՆԱ Ս. ՀԱՅԱՊԵՏՅԱՆ

Սոյն երկրաչափութիւնն ծանօթ չափագիտաց կողմէ հրապարակաւ գնահատուած իրեր յարմարագոյն դասագիրքաց պարթարանաց համար և որ ցարդ 8 դահեկանի կը վաճառուէր, այժմ 0/0ին 25 զեղելով, այն է 6 դահեկանի վաճառուի բոլոր գրավաճառաց քով:

Կեդրոնատեղին է Բ. Մ. Գ. զաճեանի գրատունն, Չաքմազ ճըլար եօգուշ, փռան կից, թիւ 10 օրինակէ աւելի առնող համար 0/0ին 15 զեղլ:

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԲԵՐՈՎԱԼԷ ԷՍ. ԼԻՄՕՆՅԱՆ

Երկարագիրներ հատոր
Կորտոն Հրամանատարը 1
Ընդ մամլով թիմար Յիսնապետը
Կը վաճառի բոլոր գրավաճառաց քով:

ՑԱԼՕԷՄԻ ԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

—(8)—

ԹԵՐԹՕՆ ՀԱՅԵՆԻՔԻ

ԼՈՒԻ ԺԱԳՕԼԻՈ

ԹԻԱՊԱՐՏԻՑ
ՎՐԷԺԻՆԴԻՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

Խորհրդաւոր սպանութիւն մը

Ապահովութեան պետերն ծանրակշիռ գաղտնիքներ կունենան, յորում մերթ մեծամեծ ընտանեաց պատիւն վտանգի կը գրտնուին, այս պարագային մէջ աչք գոցել պէտք է, լեզուն սանձել եւ մոռնալ... առանց ասոր կը զոհուինք անողորմաբար բարձր նկատողութիւններով, որոց առջեւ մեր ան-

զօր անձը նուազ կարեւորութիւն ունի:

Ձեմ կարծեր թէ Ֆուլէր իւր պաշտօնին բերմամբ միմիայն իրեն վերապահեալ գաղտնիք մը չարաչար գործածելու յանցանքն ունեցած ըլլայ, բայց իւր չափն ի վտանգի ըլլալով, իւր լուրթեան արժէքը հասկըցընել տալու վիճակին դատապարտեալ էր, իւր միտքը գրած էր կառավարութեան խորհրդական ըլլալով մեռնիլ, եւ հաւանական է որ իւր այս մտածումներն գէշ գեր մը խաղացած ըլլան իրեն:

Դեռ երէկ կըսէր ինձ աչերն գոցելով Վիւս, այս անգամ աթոռս պիտի ստանամ, զայն ինձմէ մերժել անհնար է, քանի որ ամենուն ալ կը տրուի իւր ցնորային գաղափարը շուտով գուշակեցին, եւ անհետացուցին զայն, խեղճ Ֆուլէր... հետեւապէս խեղիւր ծանր ու կարեւոր լինելուն այսպիսի հետեւանք մ'ունեցաւ: Սրբարարսէր ըլլանք... ահա՛ ես ալ չա՛տ բաներ կերպեմ, ու կը զուարճանամ վէպ մը պատրաստել այս արկածներով, որոց բանալին գտած եմ քանի մը վայրկեանէ ի վեր: Լիւս այսպիսի խորհրդածութեանց մէջ խորասուզեալ սենեկին մէջ վեր վար կը պտտէր, սպասելով անհամբեր երկու աստիկանաց որք Ֆուլէրի մարմինը գիւնաւտան հիւանդանոցը փոխադրուած ժամանակ, ընկերացած էին, որովհետեւ իւր կատարելիք խուզարկութիւնները առանց անոնց չէր կրնար ընել... Յանկարծ կեցաւ եւ իրմէ քանի մը քայլ հեռուն գորգին վըրայ լուսաւոր առարկայի մը փայլիւն նշմարեց, ու շարժութիւնը գրաւող այս առարկան գետնէն վերցուց: Կարելի է ըմբռնել թէ որչափ մեծ եղաւ իւր զարմացումը երբ, առնը ուազն հինգ վեց հազար Ֆրանքի արժողութեամբ թեւնոցի աղամանգեայ սքանչելի կոճակ մը ի ձեռին ունէր... Նմանօրինակ զարդ մը Ֆուլէրի չէր սեպհականէր, կըսէր ինքնիրեն Լիւս, եւ ոչ ալ այն անձանց, որք նոյն գիշերը Ապահովութեան պետի սենեակը մտած էին, հաւանական է որ Ոստիկանապետին ըլլայ, բայց իսկոյն այս կարծիքն ալ ի բաց վանեց, վասն զի Պ. տը վէր-ժէն տօքթօրին կօզնէր, մինչ այս

նէ ի վեր: Լիւս այսպիսի խորհրդածութեանց մէջ խորասուզեալ սենեկին մէջ վեր վար կը պտտէր, սպասելով անհամբեր երկու աստիկանաց որք Ֆուլէրի մարմինը գիւնաւտան հիւանդանոցը փոխադրուած ժամանակ, ընկերացած էին, որովհետեւ իւր կատարելիք խուզարկութիւնները առանց անոնց չէր կրնար ընել... Յանկարծ կեցաւ եւ իրմէ քանի մը քայլ հեռուն գորգին վըրայ լուսաւոր առարկայի մը փայլիւն նշմարեց, ու շարժութիւնը գրաւող այս առարկան գետնէն վերցուց: Կարելի է ըմբռնել թէ որչափ մեծ եղաւ իւր զարմացումը երբ, առնը ուազն հինգ վեց հազար Ֆրանքի արժողութեամբ թեւնոցի աղամանգեայ սքանչելի կոճակ մը ի ձեռին ունէր... Նմանօրինակ զարդ մը Ֆուլէրի չէր սեպհականէր, կըսէր ինքնիրեն Լիւս, եւ ոչ ալ այն անձանց, որք նոյն գիշերը Ապահովութեան պետի սենեակը մտած էին, հաւանական է որ Ոստիկանապետին ըլլայ, բայց իսկոյն այս կարծիքն ալ ի բաց վանեց, վասն զի Պ. տը վէր-ժէն տօքթօրին կօզնէր, մինչ այս

վերջինը մաքրասէր ըլլալով զՖուլէր խնամած պահուն թեւնոցները հանած եւ գրասեղանին վրայ անկիւն մը դրած էր: Լիւս սթափելով, ու շարժութեամբ գիտեց կոճակը ու ստատիք երկու քարերով շինուած են, վրան ալ վէրժէններու յատուկ գիւնաշանով կոմսական թագ մը կար: Բայց ինչպէս տէր եղած էր այս աղամանգին: Ապահովութեան փոխտեսուչը աստիկանական սրամտութեամբ երկար ժամանակ այս հարցով զբաղեցաւ, վերջապէս վճռեց: Եւ ըսաւ իւրովի, այո՛, այս աղամանգը Ֆուլէրի սպանիչէն զատ եւ ոչ ուրիշի կը վերաբերի, բայց եւ այնպէս կարելի էր որ քանի մը շարագործաց ստացուածքն եղած ըլլար, եւ զիրենք ձեռքաւորող ոստիկաններէն միոյն ձեռամբ Ոստիկանապետին յանձնուած, բայց այս կարծիքս ալ այնքան հաւանական չէ, որովհետեւ եթէ Ոստիկանապետին յանձնուած ըլլար, պարտէր զայն ապահով տեղ մը պահել, մի եւ նոյն ժամանակ պիտի արձանագրուէր պաշտօնական տեղարկին մէջ, որպէս սովորութիւն է, զայն յանձնող եւ ընդունող պաշտօնէից ստորագրութեամբ:

(Եարուցակելի)